

КАТЕРЕНЕТО КАТО ВЪЗМОЖНОСТ ЗА ПРАКТИКУВАНЕ НА СПОРТ ВЪВ ВИСШИТЕ УЧИЛИЩА

Стефания И. Беломъжева-Димитрова, Милен С. Видиновски

CLIMBING LIKE A POSSIBILITY FOR UNIVERSITY SPORT PRACTICING

Stefaniya I. Belomazheva-Dimitrova, Milen S. Vidinovski

***Abstract:** Along with the many management problems accompanying physical education and sports in universities, the more significant importance in recent years is the problem of increasing the efficiency and attractiveness of the educational process in this educational subject. The introduction and promotion of sport climbing as an optional form of discipline "Physical education and sport" is a fact in more and more higher education institutions in Bulgaria. What is the place of training in sports climbing at universities? This is the answer to the study, which was made among students from leading universities in the country.*

***The purpose of the study is:** to determine the degree of satisfaction of the students from practicing the sport climbing as an optional form of conducting the discipline "Physical education and sport" in the higher education institutions in Bulgaria.*

***Keywords:** climbing, education, eligible sport, Physical education and sport.*

Въведение

Университетското образование е етап от личностното развитие на индивида, който формира личността в професионално отношение, но също така оказва влияние на нейните нравствено-психологически и социални ценности, а не на последно място подпомага формирането на здравна култура и поддържа здравния статус чрез практикуването на спорт.

В настоящия етап от развитието на човечеството съвременният начин на живот, обвързан все повече с технологиите, се отразява върху всички социални слоеве на обществото, но най-вече върху младите хора и учащите. Социалната функция на висшето училище поставя пред образователната система много отговорна задача - да подготви студентите за по-пълноценна и ефективна реализация в обществото. В тази връзка спортните занимания заемат важно място като компонент на образователната система, те са свързани с професионалната подготовка и здравето на студентите. Ролята на спортната дейност във висшето училище е да подпомага провеждането на цялостния учебно-възпитателен процес, да поддържа на високо ниво умствената и физическа работоспособност на студентите и да ги подготви за бъдещата им професионална реализация [4, 5, 7].

Наред с множеството управленски проблеми, съпътстващи физическото възпитание и спорта във висшите училища, все по-значим през последните години е проблемът за повишаване на ефективността и атрактивността на учебния процес по предмета.

Катеренето става актуално в края на осемдесетте и началото на деветдесетте години с построяването на първата изкуствена катерачна стена и това значително променя техниката на катерене и първоначалния облик на този спорт. Залите с изкуствените стени обикновено предлагат екипировка под наем и осигуряват дежурни инструктори, които дават съвети и следят за безопасността на катеренето по време на началните фази на обучение [1].

Въпреки недостатъчната спортна база, в някои висши учебни заведения в страната, на студентите се предлагат избираеми форми на провеждане на дисциплината Физическо възпитание и спорт, които са актуални и атрактивни, към тях спада и спортното катерене.

Интересът към този спорт непрекъснато нараства, което налага търсенето и изграждането не само на бази, но и на ефективност в обучението и постигането на високи резултати [2].

Въвеждането и утвърждаването на спортното катерене като избираема форма на провеждане на дисциплината Физическо възпитание и спорт е факт във все повече висши учебни заведения в страната. През последните години студенти от различни университети започват да се занимават с катерене и интересът към него непрекъснато нараства [2, 3].

По наши данни, в България спортното катерене се предлага като избираема форма на дисциплината Физическо възпитание и спорт в 6 университета. Това са Софийски Университет, Университет за Национално и Световно Стопанство, Шуменски Университет, Технически Университет, Лесотехнически Университет и Медицински Университет - Плевен). С изключение на Техническия и Лесотехническия университет, всички останали имат собствена катерачна стена към своите спортни бази [6, 8, 9, 10].

Бъдещи спортни педагози се обучават най-вече в Национална Спортна Академия, но също във Великотърновски университет, Шуменски университет и Югозападен университет, където катеренето се практикува от студенти, като част от обучението в курс „Туризм, алпинизъм, ориентиране“. Въпреки че във Великотърновския университет има изградена отлична катерачна стена, все още не се предлага този спорт като избираема форма на часовете по Физическо възпитание и спорт за неспортни специалности.

Какво е мястото на обучението по спортно катерене в университетите? На този въпрос отговоря проучването, което бе направено сред студенти от водещи университети в страната.

Целта на настоящото проучване е да се установи степента на удовлетвореност у студенти от практикуването на спорта катерене, като избираема форма на провеждане на дисциплината Физическо възпитание и спорт, във висшите учебни заведения в България.

За реализирането на **целта** бяха поставени следните **задачи**:

1. Да се проведе анкетно проучване, засягащо мнението на студентите, практикуващи спорта катерене.
2. Да се обработят и анализират резултатите от анкетата.
3. Да се изведат конкретни изводи от анкетното проучване.
4. Да се дадат препоръки за практиката.

Методика

За постигането на целта и реализирането на задачите в изследването, бе приложен анкетен метод на проучване. Обект на изследването са 44 студенти - 31 мъже и 13 жени, занимаващи се със спортно катерене. Изследването бе проведено по време на Държавния университетски шампионат по катерене в град Велико Търново през 2016 година, на който 9 университета от страната бяха представени от своите отбори. Анкетната карта съдържа тринадесет въпроса.

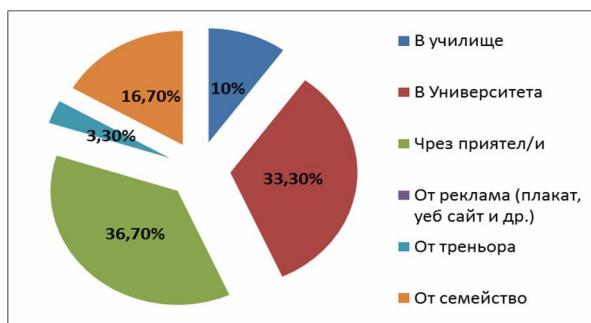
Анализ на резултатите

Първите няколко въпроса от анкетата уточняват пола, възрастта и спортния стаж на изследваните лица - състезатели по катерене. Резултатите показват, че 70,5 % от тях са мъже и 29,5 % са жени. Средната възраст на състезателите студенти е 23 години, а със спортно катерене се занимават средно от 6,5 години.

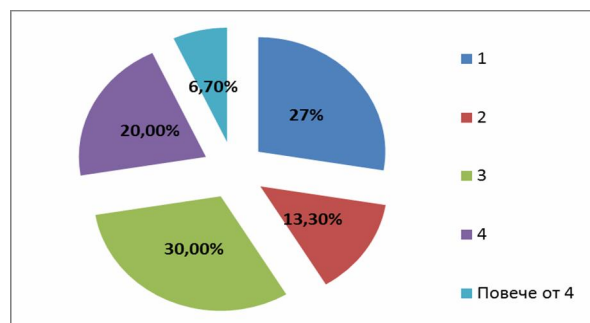
Голям интерес за нас представляват отговорите на следващия въпрос „Как се запознахте със спорта катерене?“. На фиг. 1 са изобразени отговорите на този въпрос, според които по-голяма част от анкетираните студенти (36,7 %) са получили информация за

катеренето от техни приятели. 33,3 % от запитаните участници в анкетата посочват, че университетът е мястото където за първи път са се запознали с този спорт, а доста по-малък процент от анкетираните посочват семейството – 16,7 %. 10 % от запитаните са се запознали в училище, а най-малко са разбрали лично от треньора си за този спорт.

Най-голяма е групата на студентите, които практикуват катерене 3 пъти седмично – 30%, 4 пъти седмично практикуват катерене 20% от анкетираните студенти, а повече от 4 пъти седмично едва 6,7%. За съжаление вторият по честота отговор на въпроса „Колко пъти седмично практикувате катерене?“ е един път, който дават 27% от студентите, а два пъти тренират 13,3% от тях (фиг. 2).

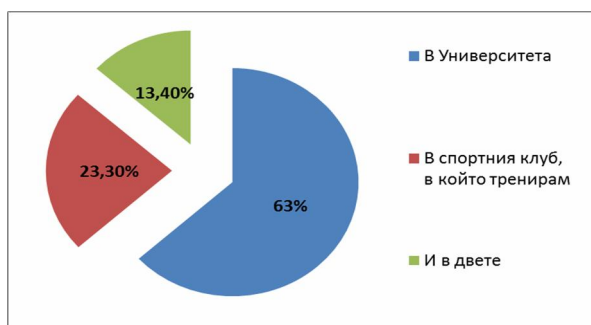
Фиг. 1. Как се запознахте със спорта катерене?

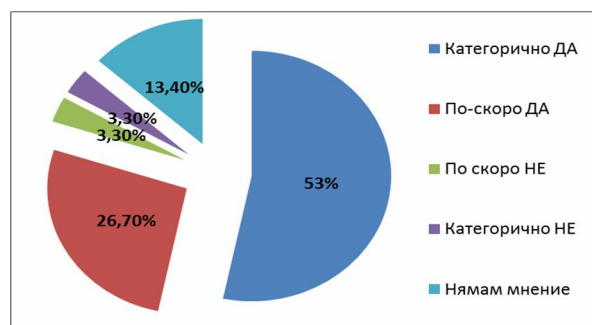
Фиг. 2. Колко пъти седмично практикувате катерене?

Повечето от анкетираните студенти практикуват в момента спорта катерене в университета - 63%, в спортния клуб катерене практикуват 23,3%, а 13,4% и на двете места (фиг. 3). Тези отговори ни показват, че повечето от студентите, занимаващи се с катерене, разполагат с база в своите университети за практикуването на този спорт, но все пак трябва да се има предвид, че те представляват само 9 от университетите в страната.

На фиг. 4 се вижда, че повече от половината студенти (53,3%) смятат, че техните треньори и инструктори притежават необходимите компетенции, 26,7% са удовлетворени от нивото на компетенции на своите треньори и инструктори като дават отговор „По-скоро Да” на въпроса „Смятате ли, че Вашите инструктори/треньори притежават необходимите компетенции?”. 13,4% дават отговор „Нямам мнение”, което показва, че те не се смятат за специалисти в катеренето и вероятно са започнали да се занимават с този спорт в университета. Малък процент от изследваните дават отговори „По-скоро Не” и „Категорично Не” на този въпрос, което показва претенция и желание за по-голямо усъвършенстване от студентите, състезатели по катерене, които явно настоящите треньори/инструктори не могат да удовлетворят.

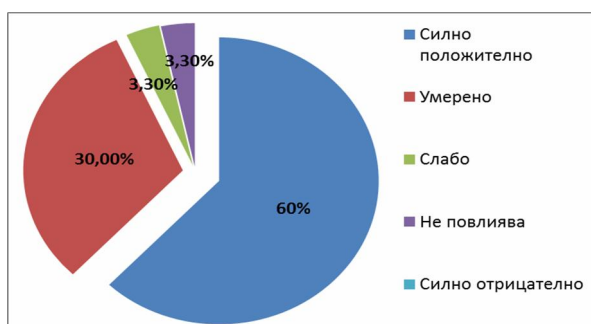
Фиг. 3. В момента къде практикувате катерене?

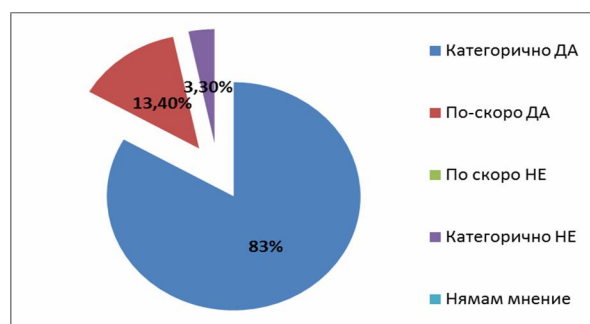
Фиг. 4. Смятате ли, че Вашите инструктори / треньори притежават необходимите компетенции?

Много интересни за нас са отговорите на следващия въпрос „Смятате ли, че катеренето се отразява на Вашето емоционално състояние и самочувствие?“ (фиг. 5). При 60% от студентите се регистрира отговор „Силно положително“, а при 30% „Умерено положително“. Със „Слабо“ и „Не повлиява“ са отговорили едва по 3,3% от анкетираните, отговор „Силно отрицателно“ не се среща. Това ни показва, че катеренето е спорт, който влияе положително на емоционалното състояние на студентите и е много подходящ за практикуване във висшите учебни заведения.

Попитахме студентите дали одобряват формата на избираем спорт в университетите, а не налагане по задължение на конкретен вид спорт и те отговориха в 83% от случаите с „Категорично Да“ и в 13,4% с „По-скоро Да“, а отговори „Нямам мнение“ и „По-скоро Не“ не се срещат изобщо (фиг. 6). Резултати от отговорите на този въпрос ни дават основание да смятаме, че бъдещето на спорта в университетите е в предлагането на спорт по избор.

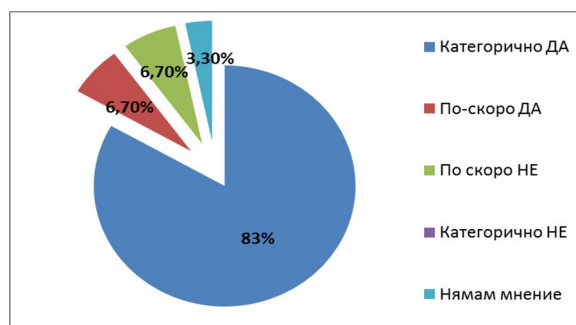
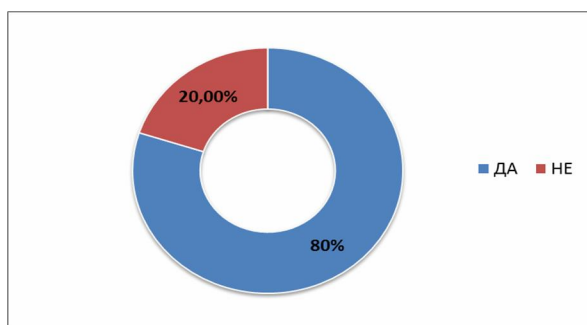
Фиг. 5. Смятате ли, че катеренето се отразява на Вашето емоционално състояние и самочувствие?

Фиг. 6. Одобрявате ли формата на избираем спорт в университетите?

Имайки предвид, че изследването се проведе сред студенти, които представят своите университети на Държавния университетски шампионат по катерене е логично да се очаква, че на въпроса „Във Вашия университет предлага ли се като спорт по избор Катеренето?“ всички ще дадат положителен отговор, тъй като са подготвени на ниво да се включат в състезания, но отговорите са изненадващи, сред тях се вижда, че 20% от студентите дават отговор „Не“ – катеренето не се предлага като спорт по избор в техния университет (фиг. 7).

От следващата фиг. 8 се вижда, че 83% от анкетираните студенти са категорично на мнение, че „катеренето има място като спорт за избор по дисциплината „Физическо възпитание и спорт“ в университетите в България“, 6,7 дават отговор „По-скоро Да“ малка част от студентите (6,7% и 3,3%) имат противоречиви мнения като посочват съответно отговори „По-скоро Не“ и „Нямам мнение“.

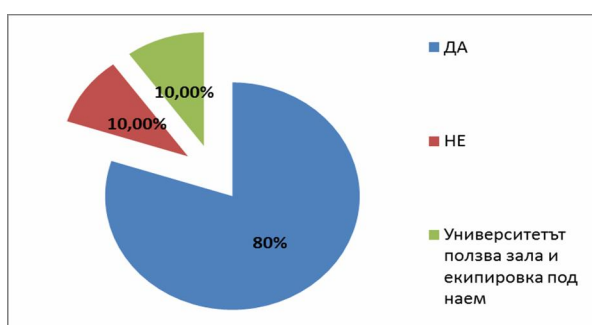

Фиг. 7. Във Вашия университет предлага ли се като спорт по избор Катеренето?

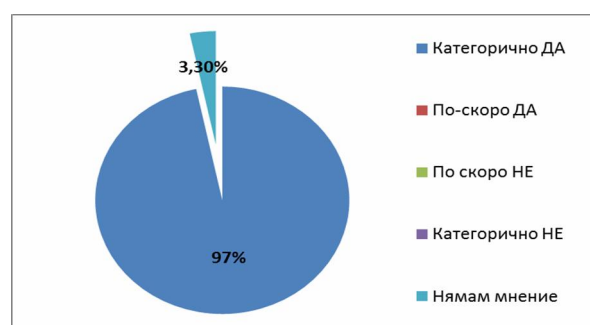
Фиг. 8. Смятате ли, че катеренето има място като спорт за избор по дисциплината „Физическо възпитание и спорт” в университетите в България?

80% от участниците, представляващи 9-те университета от страната на Държавния университетски шампионат по катерене за 2016 година заявяват, че техните учебни заведения разполагат с необходимата спортна база за практикуването на този спорт, 10% от участниците, представляват университети, наемащи спортна база и 10% от запитаните са представители на университети, които не разполагат изобщо с условия за практикуване на този спорт. Това обаче не е факт, който да попречи на тези студенти да се занимават с любимия спорт и те използват стени за катерене извън университета.

Единодушно студентите дават отговор „Категорично да” на въпроса „Бихте ли избрали да практикувате спортно катерене във Вашия университет, ако тази форма на спорт Ви се предлага?”, това са 97% от запитаните и само 3% ”Нямат мнение”, но този факт е обясним, предвид факта, че анкетираните вероятно са си избрали именно този спорт, поради факта, че те са били състезатели по катерене преди да станат студенти или са започнали да практикуват спорта и са достигнали състезателно ниво именно в университета.

Фиг. 9. Вашият университет разполага ли с подходяща материална база за спортно катерене (катерачна стена, екипировка и др.)?

Фиг. 10. Бихте ли избрали да практикувате спортно катерене във Вашия университет, ако тази форма на спорт Ви се предлага?

Изводи

1. Съществена част от анкетираните студенти са се запознали със спорта катерене в университета си (1/3 от изследваните лица), а общо 80% са удовлетворени от компетентите на своите треньори и инструктори, което показва, че този спорт успешно може да се популяризира и практикува в българските университети.

2. Спортното катерене повлиява силно и умерено положително емоционалното състояние на запитаните студенти, което го прави конкурентен и атрактивен за практикуване спорт от младите хора.

3. Студентите одобряват формата на избираем спорт в университетите, а не налагането по задължение на конкретен вид спорт и са категорични, че катеренето има място сред тези избираеми спортове. Това ни дава основание да смятаме, че бъдещето на спорта в университетите е в предлагането на спорт по избор.

4. Дори и сред изследваните студенти, които са финалисти на Държавния университетски шампионат по катерене за 2016 година се срещат такива, които твърдят, че в техния университет не се предлага катерене като форма на спорт по избор, а 10% от изследваните споделят, че техният университет не разполага със собствена катерачна стена.

5. Въпреки че във Великотърновския университет има изградена отлична катерачна стена, все още не се предлага този спорт като избираема форма на часовете по ФВС на студенти с неспортна насоченост.

Препоръки

1. Катеренето да намери място сред избираемите форми за практикуване на спорт във висшите учебни заведения в страната, особено в университети, които разполагат с условия за неговото практикуване.

2. По примера на някои университети в страната, които, въпреки че не разполагат с катерачни стени, предлагат катерене като спорт по избор и останалите университети биха могли да наемат спортни бази и да предложат този спорт като атрактивен и желан за студентите.

3. Да се изследва влиянието на заниманията по състезателно катерене върху физическото състояние и дееспособност на студентите.

4. Навлизането на спортното катерене във висшите училища и интересът на студентите към него налагат изготвяне на методики и програми за обучение и подготовка, които да са адекватни на съвременните изисквания към този спорт.

Литература

1. Видиновски, М., С. Беломъжева-Димитрова. Съвременни аспекти на техниката на катерене. Международна научна конференция „Педагогическо образование – традиции и съвременност”, Великотърновски университет „Св. Св. Кирил и Методий”, Велико Търново, 2016.

2. Димитров, Т. Спортното катерене във висшите училища като средство за подобряване на физическата дееспособност. Автореферат, София, 2015.

3. Димитров, Т., А. Хиджов. Проучване на състоянието на програмите и методиката на обучение по спортно катерене в университети и колежи по света. Четвърта международна научна конференция „Съвременни тенденции на физическото възпитание и спорта“, Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, 2012.

4. Прокопов, И. Спортната анимация като средство за обучение по спорт за студенти. Дисертационен труд, София, 2015.

5. Стоев, Ст. Модел за управление на учебния процес по спорт във висшето училище. Дисертационен труд, Благоевград, 2012.

6. Хиджов, А. Методика на обучението по спортно катерене на студенти от висши училища с неспортна насоченост. Автореферат, София, 2010.

7. http://www.bulsport.bg/img/documents/3.Sport_strategy_BG-2010-2020.pdf

8. (<http://sport.tu-sofia.bg/students/login.php>)

9. <http://sport.uni-sofia.bg/>

10. <http://www.unwe.bg/>

За контакти:

Доц. д-р Стефания Беломъжева – Димитрова, ВТУ „Св. св. Кирил и Методий”, ул. „Теодосий Търновски ”, № 2, 5000, Велико Търново, Педагогически факултет, катедра: Теория и методика на физическото възпитание, e-mail: stefania1@abv.bg, тел: 0887569443

Ас. д-р Милен Стефанов Видиновски, ВТУ „Св. св. Кирил и Методий”, ул. „Теодосий Търновски ”, № 2, 5000, Велико Търново, Педагогически факултет, катедра: Теория и методика на физическото възпитание, e-mail: maw@abv.bg, тел: 0889445875